

Hållbarhetsrapport 2019

Locum AB

locum.

VÄRDEN FÖR VÄRDEN

VI ÄR EN DEL AV
REGION STOCKHOLM

Innehåll

Hållbarhetsrapport 2019 Locum AB	4
1 Uppdrag och styrning	5
1.1 Budget och mål	5
1.2 Verksamhetsplan	6
1.3 Rapportering och uppföljning	6
1.4 Vårdens fastigheter och lokaler	6
1.5 Locums interna kontroll och riskarbete	7
1.5.1 Risker knutna till hållbarhetsrapporten 2019	7
2 Vårt hållbarhetsarbete	9
2.1 Agenda 2030 – Världens plan för hållbar utveckling	9
2.2 Fastigheters hållbarhetspåverkan	9
2.3 Hållbarhetsrapport	9
2.4 Locums Hållbarhetspolicy	10
3 Miljö	11
3.1 Miljöbyggnad	12
3.2 Klimat	13
3.2.1 Köldmedia 14	
3.2.2 Transporter	14
3.2.3 Klimatanpassning	15
3.3 Energi	15
3.3.1 Systematiskt arbetssätt	16
3.3.2 Verksamhetsenergi	17
3.3.3 Fastighetsnära förnybar energiproduktion	17
3.4 Material och produkter	18
3.4.1 Material och produkters klimatpåverkan	18
3.4.2 Bedömning av material och produkter	18
3.4.3 Kemiska produkter i driftentreprenader	19
3.5 Avfall	19
3.5.1 Avfall från byggprocessen	19
3.5.2 Avfall från verksamheterna och driften	20
3.6 Styrande dokument för miljö	20
4 Social hållbarhet	21
4.1 Uppförandekod	21
4.2 Jämställdhet och jämlikhet (inklusive HBTQ)	22
4.3 Delaktighet för personer med funktionsnedsättning	22
4.4 Folkhälsa	23
4.4.1 Exempel på aktiviteter som genomförts under året	23
4.4.2 Locums medarbetares hälsa	23
4.5 Barnperspektivet, barns rättigheter	23
4.5.1 Förvaltningsuppdrag och konsekvensanalys	24
4.5.2 Trygghetsrund – en möjlighet att göra även barn och unga delaktiga	24
4.6 Nationella minoriteter	24
4.7 Styrande dokument för social hållbarhet	25
5 Personal	25
5.1 Hög attraktivitet som arbetsgivare	25
5.2 Arbetsmiljö och hälsa	27
5.3 Systematisk kompetensförsörjning	27
5.4 Styrande dokument för personal	28
6 Motverkande av korrupktion	29

6.1	Inköp	29
6.2	Ansvar i leverantörskedjan	29
6.2.1	Regler avseende representation och motverkande av korruption	29
6.2.2	Jäv och intressekonflikter.....	29
6.2.3	Bisysslor 30	
6.2.4	Information från Vd till leverantörer och samarbetspartners.....	30
6.2.5	Uppföljning av ID06.....	30
6.2.6	Bakgrundskontroll vid rekrytering.....	30
6.2.7	Beslutsordning och avtal tecknas av "två i förening"	30
6.2.8	Visselblåsarfunktion	30
6.3	Styrande dokument för motverkande av korruption	30
7	Säkerhetsarbete	31
7.1	Säkerhetsskyddsarbete	31
7.1.1	Flygsäkerhet	32
7.2	Krisberedskap	32
7.3	Styrande dokument för säkerhetsarbetet	32
	Bilaga 1 Intressentdialog	33
	Styrelsen om Locum AB:s hållbarhetsrapport	36
	Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten	37

Hållbarhetsrapport 2019 Locum AB

Styrelsen i Locum AB avger Hållbarhetsrapport 2019. Denna hållbarhetsrapport utgör bolagets lagstadgade¹ hållbarhetsrapport och är en del av förvaltningsberättelsen för Locum AB med organisationsnummer 556438-7909. Årets hållbarhetsrapport avser räkenskapsåret 2019. Hållbarhetsrapporten avser samma period som årsredovisningen.

Hållbarhetsrapporten beskriver bolagets verksamhet ur perspektiven verksamhetsstyrning, miljö, socialt ansvarstagande, social hållbarhet, respekt för mänskliga rättigheter², medarbetare, antikorruption och intressentdialog.

Hållbarhetsrapporten beskriver hur Locum tar etisk, social, ekonomisk och miljömässig hänsyn.

Under respektive avsnitt i rapporten redovisas för Locums verksamhet tillämpliga styrdokument, koppling mot Region Stockholms mål, eventuella egna mål och indikatorer utöver regionens samt genomförda aktiviteter under året.

¹ Rapporten har upprättats utifrån det lagkrav som framgår av Årsredovisningslagens kapitel 6. Rapporten tar även hänsyn till Region Stockholms anvisning och riktlinje för Hållbarhetsrapport 2019.

² Inkluderar även respekt för arbetsvillkor, hälsa och säkerhet, mångfald och jämställdhet inom vår egen organisation.

1 Uppdrag och styrning

Locums uppdrag är att förvalta, utveckla och hyra ut lokaler i regionens vårdfastigheter åt ägaren Region Stockholm. Fastighetsbeståndet omfattar drygt två miljoner kvadratmeter exklusive NKS i Solna. Bland hyresgästerna dominerar sjukvården i regionen.

Locum ska säkerställa att Region Stockholm har en effektiv och professionell förvaltning av regionens lokaler samt att vårdproducenterna har ändamålsenliga lokaler som bidrar till att ge rätt förutsättningar för en tillgänglig vård av hög kvalitet. Locum ska också bistå hyresgästerna med att utnyttja lokalerna på ett kostnadseffektivt sätt. I uppdraget ingår att Locum i samråd med berörda enheter inom regionkoncernen bl. a ska upprätta underhållsplaner, förvaltningsplaner samt fastighetsutvecklingsplaner. I övrigt ska Locum även prioritera arbetet med att bygga resurssnålt och hållbarhetsanpassat, minska medieanvändningen samt sträva efter hög återanvändnings-, och återvinningsgrad vid såväl nybyggnation som vid ombyggnation. Ytterligare uppdrag är bl. a investeringsplanering, avtalsförvaltningen av OPS avtalet för NKS, slutförande av de strategiska utrustningsinvesteringarna samt handläggning av fastighetsstrategiska frågeställningar såsom avyttringar.

Locum är organiserat med avdelningar och underliggande enheter baserat på kompetensområden, men arbetar tvärfunktionellt med leveranserna utifrån de geografiska förvaltningsområdena.

1.1 Budget och mål

Regionfullmäktige har i budget 2019 för Region Stockholm fastställt ett antal mål som gäller för regionens verksamheter. Koncerngemensamma mål gäller för regionen som helhet.

Locum har tre övergripande strategier:

- Ökade värden för vården med driftssäkra fastigheter

Vi tar helhetsansvar och ger våra kunder ökade värden genom att skapa och underhålla robusta och attraktiva vårdmiljöer och sjukhusområden. Det åstadkommer vi genom ett långsiktigt, effektivt och affärsmässigt arbete med förvaltning och projekt. Detta gäller såväl vårt inre arbete som i vårt samspel med kunder, patienter och besökare hos våra kunder samt våra leverantörer.

- Ökad nytta av innovation och digitalisering

Vi är nyfikna, modiga och lyhörda och utvecklar – internt och genom nätverk och goda samarbeten – kompetens och teknik så att vi ligger i framkant med att ta vara på de möjligheter som digitalisering och ny teknik erbjuder för att projektera, bygga och förvalta våra fastigheter.

- Utvecklande chefs- och medarbetarskap

Vi bygger tillsammans en organisationskultur med en tydlig, stödjande struktur, som ger oss mod och tillit att utveckla vårt arbete, oss själva och varandra, till nytta för våra kunder. Vår organisationskultur och vår kommunikation ska göra det lättare för oss att såväl behålla som att attrahera medarbetare.

Utifrån ovanstående har mål formulerats och dessa återfinns i handlings- och verksamhetsplaner.

1.2 Verksamhetsplan

Verksamhetsplanen är baserad på Region Stockholms samt bolagets styrande dokument. Verksamhetsplanen utgår ifrån regionens omvärldsanalys kompletterade med bolagets omvärldsanalys som specifikt berör fastighetsbranschen. Locum, i likhet med andra verksamheter, påverkas av övergripande trender och förväntningar som ställs från intressenter och omvärlden.

Samtliga medarbetare inom bolaget har varit med och identifierat samt prioriterat vilka aktiviteter som behöver genomföras för att bidra till regionens vision, mål och bolagets lokala mål. För varje avdelning inom Locum finns en intern plan med aktiviteter som ska genomföras under 2019 och 2020. Aktiviteterna utgår från de mål och uppdrag som är fastställda i Locums verksamhetsplan för 2019 samt åtgärder kopplade till bolagets internkontrollplan för 2019. Det tvååriga perspektivet bidrar till en lite mer långsiktig planering av verksamheten.

1.3 Rapportering och uppföljning

Uppföljning av verksamhetsplanen sker fortlöpande på enhets-, avdelnings- och ledningsnivå. Locum rapporterar löpande framdriften i verksamheten samt ekonomiskt utfall och måluppfyllelse vid styrelsemöten.

1.4 Vårdens fastigheter och lokaler

I *Hälso- och sjukvårdslagen*³ anges: "Där det bedrivs hälso- och sjukvård ska det finnas den personal, de lokaler och den utrustning som behövs för att god vård ska kunna ges."

Nedan följer några exempel ur olika perspektiv

- Ur perspektiv av *ändamålsenlighet* svarar lokaler för god vård mot vårdgivarens intentioner att utveckla arbetssätt och att organisera arbetet.
- Ur perspektiv av *patientfokuserad vård* främjar lokalerna patientens rätt till integritet, självbestämmande och delaktighet.
- Ur perspektiv av *patientsäkerhet* utgör väl planerade lokaler en del i det smittskyddsförebyggande arbetet.
- Ur perspektiv av *god arbetsmiljö* är närhet till stödjande rumsfunktioner, tillgång till dagsljus och utblickar samt tillräckligt svängrum vid assistans av patienter avgörande för ett hållbart arbetsliv.
- Ur *miljöperspektivet* är vårdlokaler energieffektiva, har bra inomhusmiljö samt miljöbedömda byggnadsmaterial.

Vårdfastigheter är tekniskt komplexa byggnader med omfattande verksamhetskrav där sjukvård bedrivs dygnet runt. Lag- och myndighetskrav påverkar allt från rumsstorlekar till tekniska installationer. Fastigheterna ska erbjuda ägare och vårdgivare de lokaler som behövs för att god vård ska kunna ges samt för att främja ett långsiktigt hållbart arbetsliv.

När Locum förvaltar och utvecklar vårdens fastigheter och lokaler ska bolaget förhålla sig till ett stort antal styrande förutsättningar. Hälso- och sjukvårdslagen, patientsäkerhetslagen,

³ 2017:30, Hälso- och sjukvårdslagen, 5 Kap 2§

patientlagen, Boverkets byggregler och arbetsmiljölagen är några av de lagar som styr utformning av vårdlokaler.

Locum samverkar med 16 andra regioner inom PTS⁴. Systemet syftar till att hitta gemensamma lägsta godtagbara standard för sjukvårdslokaler. Regionala samverkansgrupper finns inom områdena: funktion, el, bygg, VVS, styr och övervakning, CAD/BIM, brandskydd mm.

1.5 Locums interna kontroll och riskarbete

Styrning och kontroll av verksamheten hanteras inom ramen för Locums verksamhetsstyrning och det certifierade ledningssystemet. Den interna kontrollen utgår från Regions Stockholms policy för intern kontroll och ska se till att verksamheten bedrivs i linje med regionens samt bolagets egna verksamhetsspecifika mål och styrdokument. Locum följer regionens modell⁵ för internkontroll och har inarbetat den i ledningssystemet. Riskanalys genomförs för de riskfaktorer som bedöms kunna påverka möjligheterna att nå uppsatta mål. Granskning av att kontrollmoment och planerade åtgärder genomförs enligt plan vid interna revisioner samt vid behov i form av stickprovskontroller.

Styrelsen ansvarar för den interna kontrollen inom verksamhetsområdet med utgångspunkt i beslut fattade av regionfullmäktige och regionstyrelsen. Verkställande direktör (Vd) ansvarar för att, i enlighet med policy för intern kontroll, utforma konkreta och verksamhetsspecifika styrdokument för att upprätthålla en god internkontroll. Vd rapporterar löpande till styrelsen hur den interna kontrollen fungerar. Styrelsen utvärderar kontinuerligt den information som bolagsledningen lämnar. Arbetet innefattar bland annat att säkerställa att åtgärder vidtas rörande de brister och förslag till åtgärder som framkommit vid den interna kontrollen.

1.5.1 Risker knutna till hållbarhetsrapporten 2019

Nio väsentliga risker har lyfts till intern kontrollplan för 2019, se Tabell 1. Utdrag ur Intern kontrollplan för 2019. Till varje risk finns ett flertal kontroller och begränsande åtgärder specificerade, åtgärder som återfinns i avdelningars/enheters verksamhetsplaner för 2019.

I riskanalys samt beslutad intern kontrollplan har kontrollmoment knutna till nedanstående risker följts upp vid tertial- och delårsuppföljning samt inför årsbokslutet. Under året har kontroller och begränsande/eliminering åtgärder vidtagits för att minska riskerna. Där så krävs genomförs kontroller och begränsande åtgärder även under kommande år.

Tabell 1. Utdrag ur Intern kontrollplan för 2019.

Risk och riskbeskrivning	Konsekvens	Kapitel i hållbarhetsrapporten
Risk för bristande tillgång på resurser/kompetens hos leverantörer/entreprenörer. Arbetskraftsbrist (resurser/kompetens) i bygg- och fastighetsbranschen påverkar möjligheten att genomföra byggprojekten enligt tidplan.	Tidsförskjutningar och ökade kostnader i byggprojekt	Kapitel 4: Social hållbarhet

⁴ PTS, Program för Teknisk Standard, är ett system för att åstadkomma rätt kvalitet i programarbete, projektering, byggande och förvaltning. PTS ger stöd och styrning för alla som jobbar eller har uppdrag inom fastighetsförvaltningen. <https://www.ptsforum.se/>

⁵ Styr- och kontrollmiljö, riskbedömning, kontroller och åtgärder, information och kommunikation samt övervakning och uppföljning.

Risk och riskbeskrivning	Konsekvens	Kapitel i hållbarhetsrapporten
<p>Risk att planering av förvaltning och underhåll av fastigheterna inte har ett tillräckligt långsiktigt perspektiv.</p> <p>Bristande medel och resurser innebär att det blir svårare att planera förvaltning och underhåll av fastigheterna ur ett långsiktigt perspektiv. Exempelvis genom att genomföra samordnade underhållsåtgärder på flera sjukhus samtidigt.</p>	<p>Högre kostnader för förvaltning och underhåll till följd av ökade akuta åtgärder istället för proaktivt arbete med förebyggande åtgärder.</p>	<p>Kapitel 1: Styrning</p>
<p>Risk för otydlig investeringsstyrning. Principer för investeringsstyrning inarbetade i budget 2019. Ny investeringsprocess ännu inte beslutad.</p>	<p>Kan leda till tidsförskjutningar och ökade kostnader i byggprojekt.</p>	<p>Kapitel 1: Styrning</p>
<p>Risk för olyckor och bristande säkerhet i pågående byggprojekt.</p>	<p>Personskada i pågående byggprojekt och/eller att obehöriga har tillträde till byggarbetsplatserna.</p>	<p>Kapitel 4: Social hållbarhet</p>
<p>Risk för störningar som gör att verksamheten eller kundens verksamhet avstannar helt/delvis.</p> <p>Alla störningar som kan uppstå vid planerat arbete eller oförutsedda händelser och som riskerar att påverka kundens och/eller bolagets verksamhet helt eller delvis. Exempelvis avbrott i el-, vatten- eller värmeförsörjning</p>	<p>Kund kan inte bedriva sin verksamhet och/eller att Locum inte kan genomföra sina uppdrag</p>	<p>Kapitel 4: Social hållbarhet Kapitel 7: Säkerhetsarbete</p>
<p>Risk för extraordinär händelse. Allvarlig störning eller risk för allvarlig störning i viktig samhällsfunktion som kräver skyndsamt insats. Exempelvis avbrott i dricksvattenförsörjning eller elförsörjning, händelser kopplade till extremväder/klimatförändringar (ex. storm, regn, snöfall, översvämning), pandemi eller terrorattack.</p>	<p>Kund kan inte bedriva sin verksamhet och/eller att Locum inte kan genomföra sina uppdrag</p>	<p>Kapitel 3: Miljö Kapitel 7: Säkerhetsarbete</p>
<p>Risk att leverantör bryter mot grundläggande rättigheter och principer, utnyttjar svart arbetskraft eller inte har ett strukturerat arbete mot korruption.</p> <p>Exempelvis leverantörer som har många underleverantörer eller som verkar i branscher med låga löner eller att det finns en förhöjd risk att grundläggande rättigheter och principer inte efterlevs.</p>	<p>Samarbete med leverantörer som inte uppfyller och efterlever de grundläggande rättigheterna i Region Stockholms uppförandekod. Risk för bland annat arbetsplatsolyckor, att leverantören bryter mot grundläggande villkor/arbets-miljökrav etc</p>	<p>Kapitel 4: Social hållbarhet Kapitel 6: Motverkande av korruption</p>
<p>Risk för oegentligheter. Medarbetare eller samarbetspartners agerar på ett oetiskt eller olagligt sätt. Exempelvis bedrägeri, ger eller tar muta. Agerar utifrån jäv eller intressekonflikt t ex vid olika former av beslut.</p>	<p>Medarbetare eller samarbetspartners agerar på ett oetiskt eller olagligt sätt. Till exempel genom bedrägeri, ger eller tar emot muta, agerar utifrån jäv eller</p>	<p>Kapitel 4: Social hållbarhet Kapitel 5: Personal Kapitel 6: Motverkande av korruption</p>

Risk och riskbeskrivning	Konsekvens	Kapitel i hållbarhetsrapporten
	intressekonflikt vid olika former av beslut m.m.	

2 Vårt hållbarhetsarbete

2.1 Agenda 2030 – Världens plan för hållbar utveckling

Locums hållbarhetsarbete bygger bland annat på FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, ILO:s åtta kärnkonventioner, Agenda 2030 – Världens plan för hållbar utveckling⁶, FN:s barnkonvention, FN:s deklaration mot korruption, Årsredovisningslagen, Region Stockholms styrande dokument samt bolagets Hållbarhetspolicy. Se Figur 1.

Region Stockholm kommer att utveckla en hållbarhetspolicy och ett hållbarhetsprogram, som ersätter Regionens miljöprogram vid dess utgång. Utifrån Regionens policy och program kommer Locum att utarbeta en hållbarhetsplan i syfte att konkretisera vad hållbarhet innebär för Locum i praktiken. Locums nuvarande miljöplan kommer att arbetas in i hållbarhetsplanen.

Figur 1. FN:s globala hållbarhetsmål

2.2 Fastigheters hållbarhetspåverkan

2.3 Hållbarhetsrapport

Den årliga hållbarhetsrapporten beskriver hur Locum tar etisk, social och miljömässig hänsyn i verksamheten, Locums uppdrag samt hur de förhåller sig till varandra och till externa samarbetspartners.

⁶ Agenda 2030 – Världens plan för hållbar utveckling, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>, 2020-01-16

Rapporten upprättas utifrån det lagkrav som framgår av *Årsredovisningslagen*⁷ och tar även hänsyn till Region Stockholms *Anvisning och riktlinje för hållbarhetsrapport*.

Hållbarhetsrapporten beskriver bolagets verksamhet ur perspektiven verksamhetsstyrning, miljö, socialt ansvarstagande, social hållbarhet, respekt för mänskliga rättigheter⁸, medarbetare, antikorruption, säkerhetsskyddsarbete och intressentdialog.

2.4 Locums Hållbarhetspolicy

Locums hållbarhetspolicy är formulerad enligt följande:

Vårt uppdrag innebär att inom Region Stockholm förvalta, utveckla och hyra ut lokaler i regionens vårdfastigheter. Utifrån vårt uppdrag och tillsammans med vår ägare och våra kunder planerar vi för hållbara fastigheter för god vård.

- Kundens behov och önskemål tillsammans med etisk, social, ekonomisk och miljömässig hänsyn är utgångspunkten vid val av lösningar. Vi har dialog med våra intressenter för att skapa delaktighet och få underlag för framtida behov och förväntningar.
- Vi verkar för god arkitektur i planering, byggskede och förvaltning. En läkande vårdmiljö är en del i patientens tillfrisknande, varför vi lägger stor omsorg om en väl gestaltad miljö.
- Fastigheternas infrastruktur ska utmärkas av teknisk driftsäkerhet där teknikval görs utifrån krav på funktionalitet, ändamålsenlighet och långsiktig kostnadseffektivitet.
- Vi utformar och förvaltar lokaler för god vård. Lokalerna ska vara säkra, trygga, ändamålsenliga och hållbara – det innebär att lagkrav följs, att krav avseende patientsäkerhet uppfylls och att arbetsmiljön avseende lokalen är god.
- Människor i alla åldrar, med eller utan funktionsvariationer, ska uppleva att de vårdfastigheter Locum förvaltar präglas av trygghet och tillgänglighet.
- Hyressättningen ska baseras på ett marknadsmässigt synsätt och på ägarens långsiktiga avkastningskrav. Hyresnivåer ska ta hänsyn till lokalernas användbarhet, standard, skick, avtalsvillkor och läge.
- Vi arbetar målstyrt och på ett strukturerat sätt med hjälp av analyser, effektiv planering, kontroll och uppföljning – ständig förbättring är en del i det dagliga arbetet.
- Vi strävar efter att bli klimatneutrala genom att minska energibehovet, effektivisera användningen och återvinna den energi som används. Vidare väljer vi förnybar energi samt fasar ut klimatpåverkande köldmedier och drivmedel.
- Vi använder material och produkter som inte har en negativ påverkan på miljö eller hälsa. Miljökrav ställs på alla produkter som byggs in i eller används av våra entreprenörer i regionens fastigheter.

⁷ 1995:1554, Årsredovisningslagen, kapitel 6

⁸ Inkluderar även respekt för arbetsvillkor, hälsa och säkerhet, mångfald och jämställdhet inom vår egen organisation.

- Vi förebygger uppkomst av avfall och när avfall ändå uppstår återanvänder vi i första hand, för att därefter materialåtervinna det avfall som återstår. Vi ger även kunden möjlighet till källsortering och återvinning.
- Vi miljöinventerar förvaltade fastigheter, vid sanering och ombyggnadsprojekt omhändertas fastighetsföreningar.
- Vi kvalitetssäkrar att de produkter och tjänster som vi levererar uppfyller de krav som våra kunder och vi själva ställer. Detta görs genom olika typer av kontroller och uppföljningar av såväl leverantör som leverans.
- Vårt arbete präglas av hög affärsmässig etik. Vi arbetar för att förebygga oegentligheter och all form av korruption samt givande och tagande av muta.
- Representation, resor och konferenser kan vid vissa tillfällen vara ett inslag i arbetet. All representation ska kännetecknas av måttfullhet.
- Vi är organisatoriskt och personellt förberedda så att skador på människor, miljö, egendom och samhälle minimeras vid en olycka/kris. Vi agerar effektivt vid nödläge och olyckor samt förhindrar eller mildrar negativ påverkan på människa och miljö.
- Vi har en god arbetsmiljö som främjar god fysisk och psykosocial hälsa samt balans mellan yrkes- och privatliv.
- Vi tar avstånd från alla former av trakasserier, diskriminering eller instruktion att diskriminera på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
- Vår arbetsplats är inspirerande och utvecklande – vi möter varje människa med respekt, empati och tillit samt tillvaratar den kunskap, erfarenhet och förmåga som varje individ bidrar med.

3 Miljö

Locum förvaltar Region Stockholms (nedan regionen) vårdfastigheter, med vetskapen om att en byggnad påverkar miljön under alla faser i livscykeln – från byggmaterialens råvaruutvinning, under nybyggnation, förvaltning och ombyggnation till rivnings- och avfallsfasen. Se Figur 2.

Figur 2. I Locums systematiska arbete ingår bl.a. styrning, planering, kravställning, uppföljning, kontroll, analys och förbättrande åtgärd.

Bolagets miljömål konkretiserar den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling. Locums övergripande målsättning inom miljöområdet är att vara klimatneutrala år 2045 och minimera den negativa påverkan på miljö och hälsa.

Locum bedriver ett systematiskt miljöarbete för att säkerställa en framgångsrik utveckling över tid. I den externa revisionsrapporten för 2019 framgår att Locum har ett ambitiöst miljö- och säkerhetsarbete med bred kompetens samt ambitiösa miljömål.

Locums sammantaget mycket goda måluppfyllelse inom miljöområdet 2019 kan exemplifieras med nedanstående punkter:

- Utmärkelsen för *Årets Miljöbyggnad 2019* delas ut av Sweden Green Building Council i syfte att premiera Sveriges mest framstående projekt inom hållbar samhällsbyggnad. Nya akutvårdsbyggnaden på Danderyds sjukhus lyckades 2019 nå en delad andraplats. Utnämningen visar att Locum fortsätter i rätt riktning i sin strävan att minska miljöpåverkan och skapa långsiktigt hållbara fastigheter.
- Målet om att minska energianvändningen med 12 % år 2019 överträffades. Utfallet visar att energianvändningen minskat med 13 % 2019 jämfört med 2011 och Locums mål för året är därmed nått.
- Målet att minst 90 % av material och produkter som används i byggprojekt har fått godkänd bedömningen enligt Byggvarubedömningens kriterier överträffades 2019 med fyra procentenheter!
- Tack vare höga miljöambitioner har Locum byggprojekt som kan finansieras genom gröna obligationer. Ett exempel är byggprojektet Chopin, en nybyggnation på Huddinge sjukhusområde som certifierats enligt Miljöbyggnad Guld. Denna nya behandlingsbyggnad för operation och röntgen samt förlossning och uppvakning färdigställdes 2019.

Sammantaget bidrar Locums miljöarbete till en giftfri miljö, en sund inomhusmiljö, minskade utsläpp av växthuspåverkande gaser, minskad energianvändning samt till hushållning av material och produkter. Locums miljöarbete bidrar också positivt till måluppfyllelsen i det regionsövergripande miljöprogrammet. Nedan följer en beskrivning över mål, indikatorer, utfall och genomförda aktiviteter.

3.1 Miljöbyggnad

Locum certifierar större byggprojekt enligt Miljöbyggnad som är ett certifieringssystem där höga krav ställs inom områdena energi, inomhusmiljö och material. Genom att certifiera och verifiera större byggprojekt driver Locum arbetet med att skapa hållbara fastigheter för framtiden och får samtidigt en opartisk kvalitetssäkring som säkerställer en högre energi- och miljöprestanda än lagkraven.

Nomineringen av akutvårdsbyggnaden på Danderyds sjukhus till *Årets Miljöbyggnad* visar att Locum fortsätter i rätt riktning i strävan att minska miljöpåverkan och att skapa långsiktigt hållbara fastigheter.

Locum har totalt tio stycken projekt registrerade i certifieringssystemet och vid utgången av 2019 var nio av dessa certifierade enligt Miljöbyggnad manual 2.2. Målsättningen för samtliga nybyggnationer enligt manual 2.2 har varit att uppnå det högsta betyget Miljöbyggnad Guld, vilket kan eftersträvas i byggprojekt där det finns en ambitiös och uttalad miljöprofil, se nedan Tabell 2. Eftersom de miljöbyggnadskrav som ställs är mycket höga krävs ett gediget

samarbete mellan de olika parterna i byggprojektet då vårdbyggnader är komplexa fastigheter som innebär svåra utmaningar inom flera områden. För att säkerställa att fastigheterna uppnår den goda miljö- och energiprestanda som är kravställd enligt Miljöbyggnad, genomförs en verifiering ett par år efter byggnadens driftsättning.

Tabell 2. Locums Miljöbyggnadsprojekt samt status för 2019.

Projektområde och projektnamn	Manual	Målnivå	Status
Danderyds sjukhus, Ny akutvårdsbyggnad	2.2	Guld	Certifierat enligt Guld 2019
Huddinge sjukhusområde, Ny byggnad för operation, intervention och röntgen	2.2	Guld	Certifierat enligt Guld 2019
Sollentuna sjukhus, Ombyggnad av vårdavdelningar, specialistcentra och entré	2.2	Silver	Certifierat enligt Guld 2017
S:t Görans sjukhus, Ny BB/förlossningsbyggnad	2.2	Guld	Certifierat enligt Guld 2019
S:t Görans sjukhus, Ny vårdbyggnad	2.2	Guld	Certifierat enligt Silver 2019 ⁹
Södersjukhuset, Ny behandlingsbyggnad	2.2	Guld	Certifierat enligt Guld 2018
Södersjukhuset, Ny vårdbyggnad	2.2	Guld	Certifierat enligt Guld 2018
Södersjukhuset, Nytt försörjningskvarter	2.2	Guld	Certifierat enligt Guld 2018
Södertälje sjukhus, Nya Södertälje sjukhus	2.2	Guld	Certifierat enligt Guld 2016
Danderyds sjukhus, Ny vårdbyggnad	3.0	Silver	Registrerat hos SGBC 2019

3.2 Klimat

Bygg- och fastighetssektorn står för en betydande del av samhällets klimatpåverkan. Locums övergripande målsättning inom miljöområdet är att vara klimatneutrala år 2045 och i regionens miljöprogram finns målet att minska klimatpåverkan med 50 % till 2021 jämfört med 2011.

För att bli klimatneutrala bedriver Locum ett brett arbete inom flera områden.

Den största klimatpåverkan i Locums verksamhet står energianvändningen i det förvaldade fastighetsbeståndet för. Locum jobbar aktivt med att minska energibehovet, effektivisera användningen samt återvinna den energi som används. I arbetet att bli klimatneutrala ingår också att välja energi som producerats med så lite miljöpåverkan som möjligt. Locum köper förnybar energi när så är möjligt och installerar fastighetsnära förnybar energiproduktion. Locums energiarbete beskrivs i kapitel 3.3.

⁹ Avsteg mot Guld som totalbetyg har gjorts p.g.a. det krävdes kostnadsdrivande lösningar för att uppnå betyget för indikator Energianvändning. Projektet bedöms dock ha genomfört de rimliga energibesparande åtgärder som kan göras för att förbättra klimatskalet och effektivisera installationerna. Beräkningarna visar att reduceringen av energianvändningen sannolikt blir runt 20-25 % lägre än BBR.

Under de senaste åren har det blivit ökat fokus på klimatpåverkan från byggprocessen. Locum har utrett möjligheter att ställa klimatreducerande krav i både större och mindre byggprojekt. Locums arbete kring klimatpåverkan från byggprocessen beskrivs i kapitel 3.4.1.

Ytterligare prioriterade områden kopplat till klimatneutralitet är köldmedier och transporter.

Regionen centralt har i samverkan med Locum tagit fram ett verktyg för beräkning av klimatpåverkan, en klimatkalkyl. Regionens arbete med 2019 års utfall är ännu ej avslutat och därför kan inget resultat redovisas.

Det mesta pekar på att vi står inför omfattande klimatförändringar. Eftersom klimatförändringar innebär förhöjd risk för en rad extrema händelser jobbar Locum aktivt för att möta dessa. Det arbetet behandlas i kapitel 3.2.3.

3.2.1 Köldmedia

Köldmedier är ett samlingsnamn på de ämnen som finns inne i en sluten kretsprocess som levererar kyla eller värme. Beroende på gasernas ämnesegenskaper bidrar de till växthuseffekten i olika hög grad.

Den totala mängden köldmedia i fastighetsbeståndet har ökat under senaste åren, dock har klimatpåverkan från köldmedia totalt sett minskat. Detta på grund av att anläggningar fasats ut, konverteringar till köldmedia med mindre klimatpåverkan skett samt att köldmedia med liten klimatpåverkan⁸ har valts i nybyggnationerna.

3.2.2 Transporter

För att minska klimatpåverkan finns målsättningen i regionens miljöprogram att minst 95 % av alla transporter ska ske med förnybara drivmedel år 2021. Locum har brutit ned målet för programperioden i miljöplanen samt succesivt fört in kraven i berörda avtal. Locum uppnådde målet för 2019 genom att nå en total andel förnybara drivmedel om 93 % vilket innebär en förbättring med fyra procentenheter jämfört med 2018 (89 %). Se Tabell 3. För att säkerställa att målsättningen om förnybara drivmedel nås sker löpande uppföljning. Förbättringarna jämfört med föregående år beror dels på ökad andel HVO¹⁰ samt att leverantörerna har övergått helt till diesel med större andel förnybar inblandning mot tidigare.

Från och med nästa år har Locum arbetat in kravet om 95 % förnybar andel drivmedel i samtliga avtal som berörs.

Tabell 3. Utfall för 2018, 2019 och mål för 2019 och 2021 för andel förnybara drivmedel i transporter.

Locums miljöplan	Utfall 2018	Utfall 2019	Mål 2019	Mål 2021
Andel förnybara drivmedel i bygg- och hyresgästavfallstransporter (%)	89	93	85	95

För att minska klimatpåverkan från tjänsteresor arbetar Locum med att främja resfria möten genom att tillhandahålla verktyg och IT-stöd. Ett nytt verktyg har testkörts under året och det kommer att implementeras på hela bolaget under 2020. Det finns även riktlinjer för att

¹⁰ HVO står för Hydrerad Vegetabilisk Olja och är ett förnybart drivmedel.

tjänsteresor med tåg ska prioriteras framför resor med flyg. Resor med kollektivtrafiken främjas genom subventionerade SL-kort samt utlåning av SL-kort för resor i tjänsten.

3.2.3 Klimatanpassning

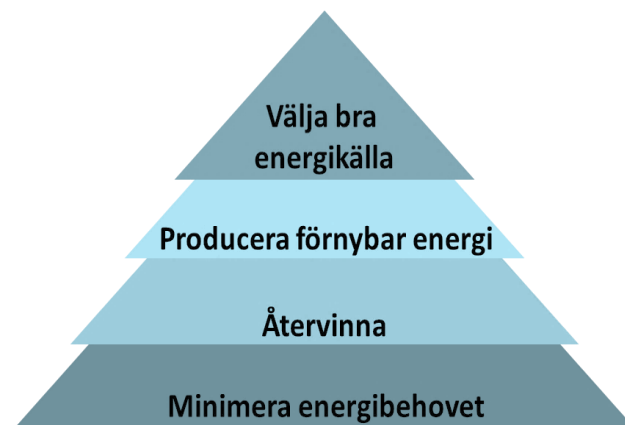
Klimatförändringar innebär nya utmaningar och hänsynstaganden kopplat till exempelvis extremväder såsom värmeböljor och skyfall. Locum jobbar aktivt med riskhantering för att möta de oönskade händelserna på bästa sätt. En del av de identifierade riskerna är relaterade till klimatförändringar och extremväder. Gemensamt för klimatrelaterade risker är att de är svåra att förutsäga och att de kan få en geografisk spridning, vilket medför att flera sjukhus kan bli påverkade vid samma tillfälle vilket gör riskbilden komplex. Med hjälp av bolagets fortlöpande riskhantering och kontinuitetsplanering kan eventuella konsekvenser begränsas och återgången till normalläge ske snabbt.

Locum har tagit fram kontinuitetsplaner för majoriteten av de förvaltade objekten samt arbetat med risk- och sårbarhetsanalyser på tre akutsjukhus. Exempel på slutsatser från genomförda riskanalyser är att leveransstörningar i kritiska beroenden kan komma att bli vanligare, livslängd på tekniska system kan förändras då de kommer verka under andra förutsättningar och dagvattenhanteringen kommer behöva klara av större mängder nederbörd på kort tid.

Åtgärder på kort och lång sikt har identifierats för att minska konsekvenserna vid en inträffad oönskad händelse. Det kan exempelvis vara behov av teknisk upprustning, tillskapande av reservlösning eller planering för beredskap och kontinuitet. Locum genomförde en mängd olika förberedande åtgärder inför sommaren 2019, med anledning av den extremt varma och fuktiga väderleken sommaren 2018. Målsättningen var att begränsa konsekvenserna om ännu en sommar med extrema väderleksförhållanden skulle inträffa och därmed säkra inomhusklimatet. För att möta framtidens klimat behövs fortsatt löpande omvärldsbevakning, arbete med klimatfrågor som en given del av riskhanteringen samt vidareutveckling av metodiken för att bättre ta hänsyn till klimatrelaterade risker.

3.3 Energi

Energianvändning är en av Locum viktigaste miljöfrågor och har stor inverkan på flera av Locums hållbarhetsaspekter. Energi pyramidens visar Locums grundläggande ståndpunkt i energi arbetet, se **Fel! Hittar inte referensälla..**

Figur 3. Locums energi pyramid

Målet för energianvändningen år 2019 var en minskning om 12 % jämfört med basåret 2011. Utfallet för 2019 blev en minskning på 13 % jämfört med 2011¹¹ och målet för året uppnåddes därmed. Vidare har Locum målsättningen att minska energianvändningen med 15 % till år 2021 och 30 % till år 2030, jämfört med år 2011. Se nedan Tabell 4 Tabell 4.

Tabell 4. Utfall för 2018, 2019 och mål för 2019, 2021 och 2030 för minskad energianvändning jämfört med år 2011.

Locums miljöplan	Utfall 2018	Utfall 2019	Mål 2019	Mål 2021	Mål 2030
Minskad energianvändning jfr 2011 (%)	10	13	12	15	30

Den minskade energianvändningen under året är främst ett resultat av driftoptimeringar och åtgärder på tekniska system tillsammans med förändringar i fastighetsbeståndet.

Ett exempel på en stor åtgärd är att en central oljedriven ånganläggning som var ägd av extern leverantör och som levererat ånga till Karolinska sjukhusområdet i Solna har avvecklats under 2019. Denna har ersatts med ett egenägt system med effektivare elpannor och färre distributionsstråk vilket minskar förlusterna och ger en god energibesparing.

I övrigt har tillvaratagande av överskottsvärme från kylanläggningar på objekt som S:t Görans sjukhus och Norrtälje sjukhus genererat stora besparingar.

Vad gäller förändringar i fastighetsbeståndet är några viktiga händelser att den nya försörjningsbyggnaden på Södersjukhuset har lyfts in i den totala energistatistiken under hösten 2019, och att många lokaler tomställts inom sjukhusområde Solna. Båda bidrar till minskning av energinyckeltalet.

På sjukhusområde Huddinge i byggnad K2 har ett större ventilationsprojekt slutförts vilket förväntas ge en god energibesparing. Om resultatet faller väl ut kan åtgärden vara spridningsbar till ett flertal byggnader i området.

3.3.1 Systematiskt arbetsätt

Locum arbetar systematiskt med energifrågan och upprättar årligen objektspecifika energiplaner utifrån den övergripande målnivån. Energiplanen beskriver fastighetens energimål och åtgärder för att nå målet. Energiplanerna revideras årsvis och följs upp systematiskt minst en gång per månad.

Ett arbete med att konkretisera det fortsatta energiarbetet för att nå målsättningen med fokus främst till år 2021 och med sikte fram till år 2030 har påbörjats och kommer löpande vidareutvecklas under kommande år.

Förbättringsarbete med energistatistiken har under 2019 genomförts inom ramen för Locums digitaliseringsprojekt, med syfte att förbättra verktyg samt visualisering av analys och utfall av den månatliga uppföljningen.

Energieffektiviseringsåtgärder för att sänka energianvändningen identifieras löpande med exempelvis energikartläggningar, fastighetsdrift, obligatoriska ventilationskontroller, planerat underhåll och investeringsprojekt.

¹¹ Basåret är valt utifrån att 2011 är basår för energianvändning i regionens miljöprogram.

Driftoptimeringar är en viktig del av energieffektiviseringsarbetet och görs i samverkan med driftentreprenörerna. Locum har under 2019 fortsatt det tidigare påbörjade utvecklingsarbete med syfte att förbättra och systematisera uppföljningen av driftentreprenörens energiarbete.

Locum har tillsammans med CIT Energy Management AB och andra stora fastighetsägare under flera år deltagit i ett samverkansprojekt med syfte att identifiera överdimensionerade luftflöden samt ta fram metod för att justera detta. Projektet slutfördes under 2019 och resultaten är publicerade i en slutrapport via Energimyndigheten, *Anpassning av luftflöden i lokalbyggnader*.¹²

3.3.2 Verksamhetsenergi

Locum jobbar med verksamhetsenergi ur flera olika perspektiv; informationsspridning, tillhandahållning av verktyg, samverkan, tydliggörande av verksamhetsenergis inverkan och rena tekniska åtgärder.

En utmaning är att det ofta inte finns separat mätning av verksamhetsenergi i befintligt fastighetsbestånd vilket försvårar synliggörandet av verksamhetsenergis inverkan. Locum har därför under 2019 genomfört ett utvecklingsprojekt med syfte att undersöka möjligheten att kostnadseffektivt separera verksamhetsenergi och fastighetsenergi på byggnadsnivå i befintliga byggnader.

Locum tillhandahåller på sin hemsida locum.se verktyg och informationsmaterial som stöd till hyresgästerna i deras energieffektiviseringsarbete. Flera kommunikationsinsatser kring verksamhetsenergi och inomhusklimat har utförts under året. Det har också genomförts energi- och ljusbyttardagar på flera objekt där Locum bland annat informerat om genomförda energiåtgärder och energispartips, och Locum har löpande genomfört energimöten med verksamheterna på flera objekt i syfte att effektivisera verksamhetsenergin. Locum har också genomfört tekniska åtgärder som bidrar till en mer effektiv verksamhetsenergianvändning.

Under året har Locum påbörjat en plan för sitt långsiktiga arbete kring verksamhetsenergin. Upprättandet av planen kommer att fortsätta under nästa år.

3.3.3 Fastighetsnära förnybar energiproduktion

Regionens ägarstruktur har gett konsekvenser gällande skatterättsliga följder, varför den planerade utbyggnaden av solceller pausats under några år. Därmed fanns ett behov av en översyn av den ursprungliga planen för utbyggnad.

För att kunna fortsätta installera solceller enligt målbilden hade Locum två större uppgifter gällande solcellsutbyggnaden under 2019: lösa elproducentansvaret för solcellerna samt revidera planen för utbyggnad av solceller. Planen för utbyggnad av solceller är nu klar. Däremot har inte elproducentansvaret gått att lösa enligt ursprungsplanen och därför behöver en förstudie om teknik- och ägarformer för solceller att genomföras under 2020.

Locum har även solfångare installerade på fyra sjukhus för förvärmning av tappvarmvatten.

¹² Lars Ekberg, CIT Energy Management AB. 2019. Anpassning av luftflöden i lokalbyggnader – ett demonstrationsexempel från vårdsektorn

3.4 Material och produkter

Material och produkter står för en betydande miljöpåverkan. Locum ställer därför höga krav på vilka material och produkter som får användas och byggas in i fastigheterna.

3.4.1 Material och produkters klimatpåverkan

Tillverkning av byggmaterial står för 80 % av byggprocessens klimatpåverkan¹³ och det är i sin tur stål och cement i stomme och grund som utgör huvuddelen av denna påverkan. Locum går nu in i ett skede där främst ombyggnadsprojekt kommer att genomföras, med fokus på tekniska upprustningar. Locum har under året därför utrett möjligheten för att beakta och begränsa klimatpåverkan i denna typ av byggprojekt. Utredningen är baserad på en omvärldsanalys av föreslagna lagkrav, rapporter och utredningar inom bygg- och fastighetsbranschen. Det med målsättning att identifiera prioriterade produktgrupper och relevanta klimatreducerande krav.

I de allra största byggprojekten Locum genomför, ges ytterligare möjligheter att arbeta med klimatpåverkan. Eftersom dessa byggprojekt omfattas av beslutet att certifiera enligt Miljöbyggnad är målsättningen att minst nå Silver på indikator 15, *Stommen och grundens klimatpåverkan*. Den sammanvägda klimatpåverkan framgår i en klimatkalkyl, något som Locum har genomfört i ett initialt skede för den nya vårdbyggnaden på Danderyds sjukhus.

Locums arbete under 2019 visar sammantaget att det i nuläget finns generella utmaningar avseende tillgänglighet av tillförlitliga klimatdata, jämförbarhet mellan byggprojekt, metodik samt beräkningsprogram för att minska klimatpåverkan från byggprocessen. Förväntningarna är dock att det kommer ske en betydande utveckling i och med kommande lagkrav samt att efterfrågan av produktspecifika klimatdata i branschen ökar. Detta kommer att underlätta det fortsatta utvecklingsarbetet.

3.4.2 Bedömning av material och produkter

Byggvarubedömningen¹⁴ (BVB) används för att säkerställa att byggprodukter och dess innehåll kontrolleras, bedöms, dokumenteras och kan identifieras om de i framtiden visar sig innehålla ämnen som har hälso- eller miljöskadliga effekter. Att registrera och följa upp produkter i BVB är ett arbete som bidrar till minskad miljöpåverkan och en sund inomhusmiljö. De aktiva produktvalen möjliggör också framtida återanvändning, återvinning och cirkulära flöden.

Locums mål är att minst 90 % av produkterna som byggs in i fastigheterna ska vara godkända, d v s ha fått bedömningen Rekommenderas eller Accepteras av BVB. Under 2019 var 94 % av produkterna i byggprojekten godkända, se nedan Tabell 5. Då fortlöpande vidareutveckling görs av bedömningskriterierna samt vilka produkter som omfattas av kraven, finns en risk att nuvarande målsättningen inte uppnås i framtiden.

Tabell 5. Utfall för 2018, 2019 samt mål för 2019 och 2021 för byggmaterial - och produkter.

Locums miljöplan	Utfall 2018	Utfall 2019	Mål 2019	Mål 2021
Andel godkända produkter (%)	92	94	≥ 90	≥ 90

¹³ Färdplanen för fossilfri konkurrenskraft för bygg- och anläggningssektorn, 2018.

¹⁴ Byggvarubedömningen är ett verktyg som bedömer och tillhandahåller information om miljö- och hälsobedömda material och produkter. Byggvarubedömningen påverkar produktutvecklingen mot en giftfri och god bebyggd miljö.

I syfte att ytterligare kvalitetssäkra arbetet, tydliggöra gränsdragning och anpassa riktlinjen efter den nya Miljöbyggnadsmanualen har utvecklingsarbete av styrdokumentet avseende BVB genomförts under året.

3.4.3 Kemiska produkter i driftentreprenader

Locum har arbetat med utfasning och minskning av kemiska substanser som bedömts vara farliga för hälsa och miljö under en lång tid. Kemiska produkter som används i driftentreprenaderna ska registreras, inventeras och rapporteras årligen till Locum. Dessa steg görs i verktyget KLARA där ingående ämnen i produkterna kontrolleras mot regionens utfasningslista för kemiska produkter och varor. Locums driftentreprenörer får inte använda produkter som innehåller förbudsämnen. Inventeringar genomförda under 2019 visade att inga förbudsämnen användes under året.

3.5 Avfall

För att förebygga avfall, möjliggöra återanvändning och en hög materialåtervinningsgrad samt minska utsläpp av produkters miljö- och hälsoskadliga ämnen, behöver en resurseffektiv avfallshantering säkerställas.

3.5.1 Avfall från byggprocessen

För att minska uppkomsten av byggavfall har Locum tidigare kartlagt aktiviteter som i utredningar framtagna av branschen visat sig bidra till att reducera mängden byggavfall.^{15,16} Exempelvis används BIM-modeller vid projektering och standardiserade typrum har tagits fram. Ett annat exempel att förebygga uppkomsten av byggavfall är att genomföra miljöinventeringar i tidiga skeden i byggprojekten i syfte att identifiera material som kan återanvändas. Det finns dock många faktorer som påverkar om återanvändning är möjligt, exempelvis teknisk livslängd, förändring av krav och projektets tidplan. Locum strävar efter att återanvända material där det finns möjlighet och under året har bland annat armaturer, tvättställ, desinfektionsmaskiner, mattor, dörrar, kopparrör, porslin och trappsteg återanvänts. Vidare har konsttegel från den gamla ambulanshallens ytterväggar på S:t Görans sjukhus återanvänts som utsmyckning i den nya muren intill akutentrén.

När väl byggavfall uppstår krävs att källsortering ska ske på plats enligt Sveriges byggindustriers *Resurs- och avfallsriktlinjer vid byggande och rivning*.¹⁷ Locums mål är att en sorteringsgrad om minst 90 % av byggavfallet ska uppnås i byggprojekten, vilket leder till en hög materialåtervinningsgrad. Utfallet för 2019 blev en sorteringsgrad om 90 % och därmed uppnåddes målet, se nedan Tabell 6.

Locum har under året analyserat avfallsfraktioner som vanligen förekommer i byggprojekten. Syftet är att utveckla kravställningen kring byggavfall och anpassa målbilden efter den större andel ombyggnadsprojekt som kommer genomföras i framtiden för att öka miljönyttan i förhållande till de nya förutsättningarna. Målsättningen är att färdigställa analysen under 2020.

¹⁵ Fredriksson, G. och Höglund, E. (2012). Att minska byggavfallet – En metod för att förebygga avfall vid byggande.

¹⁶ Eliasson, K. och Sander, A. (2018). Resurseffektiv användning av byggmaterial.

¹⁷ Sveriges byggindustrier (2020), Resurs- och avfallsriktlinjer vid byggande och rivning.

<https://publikationer.sverigesbyggindustrier.se/sv/energi-miljo/resurs-och-avfallshantering-vid-byggand> 860 [2020-01-10]

Tabell 6. Utfall för 2018, 2019 samt mål för 2019 och 2021 för sorteringsgrad av uppkommit byggavfall.

Locums miljöplan	Utfall 2018	Utfall 2019	Mål 2019	Mål 2021
Andel sorterat byggavfall (%)	92	90	≥ 90	≥ 90

3.5.2 Avfall från verksamheterna och driften

Locum arbetar tillsammans med verksamheter och entreprenörer för att hanteringen av avfall från sjukhusen ska fungera så smidigt som möjligt. Från de verksamheter som vistas i Locums lokaler uppstår många slags avfall, som behöver behandlas olika beroende på vilken fraktion det är. Locum möjliggör att verksamheterna kan källsortera sitt avfall och tillhandahåller kärl, dekalering och information om sorteringsrutiner. Under 2019 har upphandling påbörjats för att teckna avtal med avfallsentreprenör eftersom nuvarande avtal löper ut. Avtalet innefattar hantering av hyresgästernas källsorterade avfall för samtliga sjukhus.

Resultatet av verksamheternas avfall för 2019 kommer att redovisas på Locums hemsida i februari.

3.6 Styrande dokument för miljö

Miljöarbetet i Region Stockholm styrs huvudsakligen genom Miljöprogram 2017-2021 med tillhörande tillämpningsanvisningar. Regionens miljöprogram är inarbetat i Locums miljöplan samt i upprättade processer, rutiner och styrdokument. Se **Fel! Hittar inte referenskälla..**

Figur 4. Locums inarbetning av övergripande krav i interna rutiner och styrdokument.

Locums miljöarbetet sker inom ramen för det certifierade ledningssystemet (ISO 14001:2015 och ISO 9001:2015), mot tydliga miljömål med löpande uppföljning samt är integrerat i den ordinarie verksamhetsstyrningen.

Nedan listas de övergripande styrdokumenterna för miljöarbetet.

Koncerngemensamma styrande dokument

- Budget 2019 för Region Stockholm, LS 2017–1455

- Miljöprogram 2017–2021, LS 2015–0092
- Riktlinjer för miljöarbete, LS 2015–0092
- Tillämpningsanvisning uppföljning av miljöprogram 2017–2021, LS 2016-1486
- Policy för inköp, LS 2018–0667 (avsnittet om hållbarhet och affärsetik)
- Riktlinjer för inköp, LS 2018-0667 (avsnitt om hållbarhet och affärsetik)
- Uppförandekod för leverantörer, RS 2019–0829
- Utfasningslista för miljö- och hälsofarliga kemikalier i kemiska produkter, LS 2015-1281
- Utfasningslista för miljö- och hälsofarliga kemikalier i varor, LS 2015-1281

Locum AB:s verksamhetsspecifika styrdokument

- Hållbarhetspolicy, LOC 2019-0537
- Verksamhetsplan 2019, LOC 2019-0051, LS 2018-0696 samt Det här ska vi göra under 2019-2020, LOC 1808-1405
- Miljöplan 2019 (2017-2030), LOC 2019-0169 – beskriver Locums miljömål samt övergripande ansvarsfördelning m.m. Miljöplanen revideras löpande.

Verksamhetsspecifika styrdokument, processer/rutiner, mallar, checklistor samt rutiner för uppföljning och kontroll ingår i Locums certifierade ledningssystem.

4 Social hållbarhet

Alla nämnder och bolag inom Region Stockholm ansvarar för att länets invånare behandlas likvärdigt och individuellt, för att ingen ska diskrimineras direkt eller indirekt och för att resurserna fördelas på ett rättvist och jämställt sätt. Alla invånare ska ha samma möjlighet att få tillgång till och ta del av den vård, trafik, kultur och service som Region Stockholm ger. Därtill ska kränkningar av mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter och korruption motverkas genom tillämpning av Region Stockholms uppförandekod för leverantörer.

Locum arbetar aktivt för att människor i alla åldrar, med eller utan funktionsvariationer, ska uppleva att de vårdfastigheter Locum förvaltar präglas av trygghet och tillgänglighet.

Locum värdesätter och främjar mångfald och likabehandling. Diskriminering på grundval av etnisk tillhörighet, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, familjesituation, ålder, religion eller annan trosuppfattning, nationalitet, funktionsnedsättning, politiska åsikter, fackligt engagemang eller sexuell läggning får inte förekomma.

4.1 Uppförandekod

Locum ställer krav på att leverantörer efterlever kraven i Region Stockholms uppförandekod. Ett aktivt ställningstagande görs i varje enskild upphandling om det är relevant att ställa krav på uppförandekoden och i upphandlingar där risken bedöms förhöjd att ingående material eller tjänster kan komma från leverantörer som inte lyder under svensk lagstiftning finns kravet på uppförandekod med. Locums inköps- och upphandlingsprocess beskrivs vidare i kapitel 6.1.

Under 2019/2020 genomförs en regiongemensam fortsatt uppföljning av Region Stockholms uppförandekod.

Kravställning enligt Region Stockholms uppförandekod för leverantörer har konkretiserats i Locums administrativa föreskrifter för upphandling av entreprenader i syfte att göra det tydligare för leverantörer samt enklare att följa upp.

4.2 Jämställdhet och jämlikhet (inklusive HBTQ)

Enligt Locums rutiner för systematiskt arbetsmiljöarbete och arbetsplatsträffar genomgår medarbetare årligen e-utbildningar rörande HBTQ, etnicitet, normer och möten i vardagen samt utbildning i att skapa tillgänglighet för alla. Vidare används också diskussionsfrågor och normspel som rör diskriminering, kränkningar, trakasserier, jämställdhet, jämlikhet och mångfald, utifrån regionens styrande dokument.

I chefsintroduktionen som genomförs för samtliga nya chefer ingår delar om jämställdhet, jämlikhet och mångfald och även en webbutbildning i inkluderande rekrytering. Locum har under lång tid haft en jämn könsfördelning där likalöner för lika arbete är en självklarhet och årets lönekartläggning visade inga behov av justeringar.

Locum är med och mäter jämställdheten enligt Nyckeltalsinstitutets jämställdhetsindex (JÄMIX) vartannat år i samband med att Region Stockholm deltar. Detta visar hur jämställdheten ser ut i organisationen. I den rapport avseende Locum jämförs resultaten i organisationen med andra deltagande företag och organisationer. Locum får även en bild av utvecklingen över tid som ger oss underlag för att bedriva ett målinriktat jämställdhetsarbete. I 2018 års mätning fick Locum hela 144 poäng i jämförelse med fastighetsbranschens snitt på 110 poäng. Locum tilldelades även certifikatet *Excellent arbetsgivare* eftersom bolaget hade bland de bästa resultaten i kategorin *Kartläggning av faktiska arbetsvillkor*. Per den 31 december 2019 var det i Locum 148 kvinnor och 154 män anställda. För första linjens chef är fördelningen 14 män och 14 kvinnor, i ledningsgruppen är det 4 kvinnor och 2 män.

4.3 Delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Alla personer ska kunna vistas, förflytta sig och ha tillgång till de lokaler och sjukhusområden som Locum förvaltar, oavsett funktionsförmåga. Bolagets kommunikation ska vara tydlig, lättillgänglig, användbar och anpassad till olika målgruppers behov. Locums samverkansråd för fysisk tillgänglighet hjälper till att hitta smarta och enhetliga sätt som ökar sjukhusens tillgänglighet.

Locum arbetar ständigt med att utveckla och förbättra bemötandet i det dagliga arbetet i mötet med kunder och kollegor. *Samverkansrådet för fysisk tillgänglighet* är delaktiga i Locums arbete kring bemötande. En insiktsdag gällande tillgänglighet och normkritiskt tänkande har utarbetats i samråd med medlemmar i Locums samverkansråd för tillgänglighet och funktionsrättsorganisationer inom regionen.

Locum har under året deltagit i Regionens nätverksarbete för fysisk och kommunikativ tillgänglighet och har ett kontinuerligt samarbete med övriga aktörer inom Region Stockholm. Bland annat har Locum haft samverkansforum och workshops med Trafikförvaltningen, Regionsledningskontoret och Kulturförvaltningen. Locum har också hjälpt Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) med verifiering av inventeringar av tillgänglighet i olika vårdavtal i externa lokaler. Locum har även föreläst på BFABs tillgänglighetsdag samt deltagit på Business Arena och där pratat om tillgänglighet ur ett socialt hållbarhetsperspektiv.

4.4 Folkhälsa

I Locums uppdrag ingår att säkerställa att Region Stockholms byggnader inte utgör någon risk för hälsa för de människor som vistas i byggnaderna. Förutom att följa lagkrav och andra riktlinjer avseende sjukvårdsfastigheter, bör fastigheterna bidra till att patienter, besökare och anställda möts av en god miljö, som stödjer tillfrisknande och bidrar till en hälsofrämjande arbetsmiljö över dygnets alla timmar.

4.4.1 Exempel på aktiviteter som genomförts under året

- **Säkerhet i byggprojekt** – Säkerheten och arbetsmiljön, för de egna medarbetarna och för de som arbetar på uppdrag av Locum, är alltid högt prioriterat. Utbildningar, rutiner och checklistor för uppföljning av arbetsmiljöfrågor finns framtagna. Målet är att arbeta förebyggande och minska risken för att olyckor sker på arbetsplatserna där byggprojekten är särskilt utsatta. Sedan våren 2016 deltar Locum i arbetsmiljögruppen i föreningen Byggherrarna.
- **Håll nollan** – Locum är en av initiativtagarna och aktörerna i organisationen *Håll nollan* som är en samverkan för noll olyckor i byggbranschen. Håll Nollan är en uppmaning och en påminnelse om en av de absolut viktigaste frågorna för dem som arbetar i bygg- och fastighetsbranschen i Sverige – att ingen ska skada sig på byggarbetsplatser.
- **Ventilationskontroll** – Inom digitaliserad utveckling har Locum inom området obligatorisk ventilationskontroll (OVK) under 2019 slutfört en automatiserad visualisering av framdrift i att åtgärda brister efter genomförd kontroll.
- **Internet of things för att förbättra kontroller av luftkvalitet** – Locum deltar i utvecklingsprojekt inom Internet of things (IoT), tillsammans med Vasakronan, Stockholms stad, Förvaltaren, SISAB och REQS System. Utvecklingsprojektets syfte är att med hjälp av sensorer förbättra kvaliteten och effektiviteten vid kontroller av ventilation och luftkvalitet.
- **Digital Demo Stockholm (DDS) - Energieffektiv vård** – Ett projekt vars syfte är att deltagande industriföretag (Vattenfall, Ericsson och Telia) tillsammans med fastighetsägare och vården ska kunna ta befintlig beprövad IoT-teknik som de använder i andra sammanhang och med den göra så att regionen kan minska sin energiförbrukning ytterligare. Deltar i projektet förutom ovan nämnda industribolag gör även Danderyds sjukhus, RLK och KTH. Projektet ska slutrapporteras oktober 2020.

4.4.2 Locums medarbetares hälsa

Locum har, som många andra företag, en friskvårdspeng som kan nyttjas för ett stort antal aktiviteter som främjar hälsa i ett brett perspektiv. Samtliga medarbetare erbjuds hälsoundersökning med jämna mellanrum. Chefer genomgår intern utbildning i Arbetsmiljöverkets föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö, i syfte att tidigt uppmärksamma signaler på ohälsa som kan föranleda behov av insatser.

4.5 Barnperspektivet, barns rättigheter

Locums utgångspunkt är att människor i alla åldrar, med eller utan funktionsvariationer, ska uppleva att de vårdfastigheter Locum förvaltar präglas av trygghet och tillgänglighet.

I Locums uppdrag ingår bland annat att säkerställa att en planerad lokalanpassning eller åtgärd är ändamålsenlig för sitt syfte och säker sett ur perspektiv av långsiktig förvaltning och drift.

Barnperspektivet ska alltid beaktas, oavsett om det rör ändamålsenliga lokaler för barn, unga eller vuxna.

Under hösten 2019 har Locum förtydligat barnperspektivet i ledtexter i olika styrdokument, däribland behovsanalysrapport och förstudierapport.

4.5.1 Förvaltningsuppdrag och konsekvensanalys

Alla lokalanpassningar ser sinsemellan olika ut, beroende på verksamhet och syfte med förändringen. Då barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och inför alla åtgärder, ställs alltid frågan om aspekter finns som kan få konsekvenser för barn och unga.

”Tidiga skeden” är den förändringsprocess i förvaltningsplaneringen under vilken behov, effektmål, styrande krav, förutsättningar och risk analyseras inför en lokalanpassning. Tidiga skeden innefattar behovsanalys och därefter förstudie.

I behovsanalysen utreder och formulerar kunden sina behov och önskade effektmål. Under detta skede finns ännu inget projekt, men Locum deltar frekvent i dialogen kring identifiering och formulering av behovet och vilken effekt kunden vill uppnå. I detta skede undersöks om och hur barnperspektivet kan få konsekvenser som påverkar det eventuella projektet.

4.5.2 Trygghetsrond – en möjlighet att göra även barn och unga delaktiga

Locum tillämpar Gåturen¹⁸ för trygghetsronder. Gåturen är en etablerad metod för att identifiera områden där patienter, anställda och besökare kan uppleva otrygghet. Metoden fungerar för analys och utvärdering av inomhus- och utomhusmiljöer och kan användas i alla skeden av planerings- och byggprocessen som stöd för dialog.

Inom ramen för trygghetsronderna sker dialog mellan lekmän och professionella, exempelvis förvaltare, patienter och personal. Dialogen stärker samarbetet och leder till erfarenhetsåterföring på flera olika plan. Utifrån genomförda trygghetsronder skapas aktivitetslistor som utfaller i åtgärder på kortare och längre sikt, i underhållsplan och investeringsplan. Under 2019 har trygghetsronder skett en till två gånger på bland annat S:t Görans sjukhus, Danderyds sjukhus, Södersjukhuset, Norrtäljes sjukhus och Huddinge sjukhusområde.

Inom vårdfastigheter kan barn- och ungdomskliniker bedriva verksamhet i både slutna och öppna vårdformer. Gåturen ger barn och unga möjlighet att bli delaktiga i frågor som rör dem.

4.6 Nationella minoriteter

Locum deltar i de samråd med minoritetsgrupper som arrangeras av Region Stockholm, samt följer regionens åtgärdsplan för nationella minoriteter. Detta för att föra en aktiv dialog med intressegrupper och därefter kunna prioritera rätt insatser för att stödja minoritetsspråken.

Locum har på den publika webbsidan locum.se grundinformation om Locums uppdrag och roll även på engelska och finska, samt kontaktinformation till finsktalande personer inom Locum.

Inför genomförandet av byggprojekt genomförs obligatorisk utbildning i filmformat: *Att arbeta för Locum i sjukhusmiljö*. Utbildningen finns framtagna på åtta språk utöver svenska; engelska, tyska, estniska, litauiska, lettiska, ryska, polska och spanska. I samband med genomförandet av byggprojekt har vissa skyltar information på olika språk. Ett exempel är Södertälje sjukhus, där

¹⁸ Gåturen, metod för dialog och analys 2014, Suzanne de Laval.

det vid behov ges information på svenska, engelska, finska och arabiska. Vilka språk som väljs ut vid vilket tillfälle arbetar Locum fram tillsammans med kommunen, som ofta har god lokalkännedom. Locums sekretessblanketter är även dessa tillgängliga på nys nämnda åtta språk utöver svenska, liksom ordningsregler uppsatta i sjukhusens entréer.

Varje år uppmärksammas de nationella minoriteternas nationaldagar exempelvis på Locums digitala bildskärmar som finns på ett stort antal sjukhus och på Locums kanaler i sociala medier.

4.7 Styrande dokument för social hållbarhet

Koncerngemensamma styrande dokument

- Budget 2019 för Region Stockholm, LS 2017–1455
- Policy för inköp, LS 2018-0667
- Riktlinjer för inköp, LS 2018–0667
- Uppförandekod för leverantörer, RS 2019-0829
- Policy för delaktighet för personer med funktionsnedsättning, 2016–0469
- Jämställdhetspolicy, LS 0501–0052
- Folkhälsopolicy, LS 2016–0138
- Åtgärdsplan avseende nationella minoriteter och rätten att använda minoritetsspråk, LS 1003–0199
- Handlingsplan för arbetet med Barnkonventionen, LS 0503–0549

Locum AB:s verksamhetsspecifika styrdokument

- Hållbarhetspolicy, LOC 2019-0537
- Verksamhetsplan 2019, LOC 2019-0051, LS 2018-0696 samt Det här ska vi göra under 2019-2020, LOC 1808-1405
- Regler avseende representation och motverkande av korruption, LOC 2019-0891

Verksamhetsspecifika styrdokument, processer/rutiner, mallar, checklistor samt rutiner för uppföljning och kontroll ingår i Locums certifierade ledningssystem.

5 Personal

Antalet medarbetare inom Locum var 302 personer den 31 december 2019.

Den 1 mars genomfördes en verksamhetsövergång där 16 medarbetare från regionledningskontoret överfördes till Locum.

Under december månad samverkades ett nytt organisationsförslag. Den nya organisationen träder i kraft den 1 mars 2020.

5.1 Hög attraktivitet som arbetsgivare

I den rådande situation som fastighets- och byggbranschen befunnit sig i under de senaste åren, med stor konkurrens om kompetenser och resurser, krävs en hel del för att attrahera nya medarbetare och för att behålla och engagera befintlig personal. Fortsatt aktivt arbete med

arbetsgivarvarumärket har därför genomförts under 2019. Locum har producerat filmer och informationsartiklar om bolagets uppdrag som frekvent uppdaterats genom en tydlig närvaro på sociala medier. Locum har även genomfört aktiviteter internt såväl som externt för att höja engagemang och intern stolthet. Att fler medarbetare i medarbetarenkäten rekommenderar Locum som arbetsgivare, kan ses som ett resultat av detta.

Locums chefsutvecklingsinitiativ utgår från regionens riktlinjer för chefsförsörjning och syftar bland annat till att stärka chefernas kommunikativa förmåga, stötta och utveckla det värdegrundsbaserade ledarskapet samt säkerställa ett mål- och resultatinriktat arbete. Nyanställda chefer får en chefsintroduktion som förtydligar Region Stockholms värdegrund och knyter ihop den med Locums organisation och processer.

Utifrån de kompetenser som anges för chefsrollerna i ProCompetence har bolaget upprättat en chefsutvecklingstrappa.

Locum har en intern ledarutvecklingsarena, där alla personalledande chefer regelbundet träffas för att diskutera aktuella ämnen. Vidare har metodik för samtalsledning introducerats och tillämpas löpande inom Locums chefshandledningsgrupper. Cheferna bjuds in till mindre handledningsgrupper ett flertal tillfällen per termin.

I regionens medarbetarundersökning uppvisar Locum 2019 ett resultat med god måluppfyllnad med bland annat följande resultat, se Tabell 7.

Tabell 7: Locums utfall och mål för medarbetarskapsindex, ledarskapsindex och totalindex samt Region Stockholms mål.

	Utfall 2018	Utfall 2019	Regionens mål 2019	Locums mål 2019
Medarbetarskapsindex	82	81	≥ 76	80
Ledarskapsindex	84	84	≥ 78	80
Totalindex	81	81	-	80

Samtidigt är utfallen gällande upplevelse av kränkningar och trakasserier på en fortsatt låg nivå. Resultatet visas nedan:

- Hot och/eller våld 1 % (1 % år 2018)
- Sexuella trakasserier 1 % (1 % år 2018)
- Kränkningar 2 % (2 % år 2018)

Ingen av dem som upplever att de utsatts för kränkningar, anger någon av diskrimineringsgrunderna som skäl. Mer än 95 % av medarbetarna anger att man vet vart man ska vända sig om man upplevt sig utsatt för någon av ovanstående punkter.

Under året var det en fortsatt låg personalomsättning, 9,2 % (9,8 % år 2018) där ≤ 10 procent är regionens mål för 2019.

5.2 Arbetsmiljö och hälsa

Nedan redovisas aktiviteter för att arbeta systematiskt i syfte att förbättra arbetsmiljön och minska sjukfrånvaron:

- Frågor som rör hot och våld, diskriminering, kränkningar, trakasserier, jämställdhet, jämlikhet och mångfald tas upp i APT-hjulet och i uppföljningar av medarbetarundersökningen genom diskussionsfrågor och normspel.
- Säkerställande av systematiskt arbetsmiljöarbete med hjälp av ett årshjul för arbetsplatsträffar.
- En årsplanering för det systematiska arbetsmiljöarbetet har vidareutvecklats i samverkan med Locums skyddsombud.
- Skyddsronder på huvudkontor och lokal/projektkontor genomförs en gång/år eller vid behov.
- HR medverkar i alla rehabiliteringsärenden som stöd och rådgivare till chef.
- Fokus på att få chefer att uppmärksamma tidiga signaler på ohälsa, upprätta handlingsplaner och genomföra åtgärder för att undvika långvarig sjukskrivning.
- Det chefsforum som infördes under 2017, har fortsatt under 2019 och ger utrymme för att diskutera alla typer av personalfrågor, arbetsmiljö och möjlighet att säkerställa kunskap hos chefer om tidiga signaler, arbetsbelastning och balans mellan krav och resurser. En första utvärdering visade på mycket hög upplevd nytta bland cheferna.
- Uppföljning av antal rehabiliteringsfall, status och kostnader levereras månadsvis till ledningsgruppen, uppföljning av handlingsplaner efter skyddsronder görs två gånger/år.
- Locum har även arbetat med förebyggande insatser som sjukgymnastik, ergonomi, naprati, läkarvård och samtalsstöd i ett flertal olika ärenden.

Locum har en mycket låg andel sjukfrånvaro och arbetet fortsätter med tidiga insatser vid signaler på ohälsa, uppföljning av korttidsfrånvaro och stöd från HR i alla rehabiliteringar. Utfallet för sjukfrånvaron redovisas nedan i Tabell 8.

Tabell 8: Locums mål och utfall för andelen sjukfrånvaro i förhållande till ordinarie arbetstid samt Region Stockholms mål.

	Utfall 2018	Utfall 2019	Regionens mål 2019	Locums mål 2019
Sjukfrånvaro (%)	3,0	2,9	6,2	6,2

5.3 Systematisk kompetensförsörjning

Sedan åren 2016-2017 då Locum hade en hög personalomsättning har situationen stabiliserats och omsättningen ligger nu på en för branschen relativt sett låg nivå. Svårigheter att rekrytera har inte varit en upplevd utmaning under det gångna året.

Locum arbetar sedan flera år utifrån regionens modell för kompetensplanering för att få en överblick av den befintliga kompetensen i verksamheten och vilken kompetens som behövs

utifrån verksamhetens mål och uppdrag. Målet med detta är att öka förmågan till strategisk planering, skapa enhetligt arbetssätt i ledarskapet och öka nätverkandet i syfte att skapa *Ett Locum*. Kompetensutveckling och kompetensförsörjning är av strategisk betydelse för att Locum ska kunna möta och genomföra de utmaningar bolaget står inför. Locum vill stimulera till karriärutveckling genom att visa på möjliga vägar inom kompetensområdet eller genom rörlighet inom Locum. I samma system genomförs det årliga medarbetarsamtalet. Under 2019 upplevde 95 % (90 %) av Locums medarbetare att de genomfört ett medarbetarsamtal med närmsta chef, där regionens mål är 100 % genomförda samtal.

Locum har ett övergripande utbildningsråd där verksamhetsrepresentanter kontinuerligt träffas för att sammanställa behov och planera utbildningsinsatser som berör ett flertal medarbetare och/eller anses vara av strategisk betydelse för företaget.

För att erbjuda en attraktiv och utvecklande miljö för befintliga och framtida medarbetare är kompetensutveckling och kunskapsöverföring av strategisk betydelse och bygger bland annat på tydliga rollbeskrivningar med kompetenser kopplade till både sakkunskap och mål.

Locums utvecklingsresa handlar om ständig utveckling i vardagen, att ta många små steg framåt, mod att våga prova nya sätt att arbeta, samverka och att nyfiket utnyttja de möjligheter som innovationer och digitalisering kan ge. Vidare att organisationen samverkar effektivt, och kunderna får maximal nytta av bolagets kompetenser. Locum ska vara ett bolag som snabbt och smidigt kan ställa om, ta tillvara teknisk och digital utveckling för att ge kunder och ägare det bästa och naturligtvis vara en attraktiv plats att utvecklas på. Självlärdskap är en central del i utvecklingsresan och något som det under det gångna året arbetats med att förtydliga.

Under året har Locum genomfört två innovationssprintar i syfte att utvärdera arbetsmetodiken och involvera medarbetare i innovationsarbetet. Metodiken fungerade mycket väl, och utkomsten av de två innovationssprintarna kommer att tas vidare på olika sätt under 2020.

Inför kommande omorganisation den 1 mars 2020 har en analys av organisatoriska behov och framtida utmaningar gjorts, samtidigt som nya rollbeskrivningar arbetats fram för de roller som införs i den nya organisationen.

5.4 Styrande dokument för personal

Koncerngemensamma styrande dokument

- Budget 2019 för Region Stockholm, LS 2017–1455
- Personalpolicy, LS 0909–0750
- Kompetensförsörjningsstrategi, LS 2015:0998
- Samverkansavtal om arbetsmiljö och medbestämmande, LS 0300–0088

Locum AB:s verksamhetsspecifika styrdokument

- Hållbarhetspolicy, LOC 2019-0537
- Verksamhetsplan 2019, LOC 2019-0051, LS 2018-0696 samt "Det här ska vi göra under 2019-2020", LOC 1808-1405

Verksamhetsspecifika styrdokument, processer/rutiner, mallar, checklistor samt rutiner för uppföljning och kontroll ingår i Locums certifierade ledningssystem.

6 Motverkande av korruption

Locums arbete präglas av hög affärsmässig etik. Bolaget arbetar för att förebygga oegentligheter och all form av korruption, utpressning samt givande och tagande av muta.

6.1 Inköp

Locum följer, förutom allmän lagstiftning, även särskilda regler som gäller vid offentlig upphandling. Dessa särskilda regler är först och främst Lagen om offentlig upphandling (LOU) vilken bland annat innebär att upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet, likabehandlande och transparent sätt. Vid upphandlingar skall vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Regler och rutiner tydliggörs i Locums handbok för upphandling och inköp. När det gäller upphandling av entreprenörer och konsulter för byggprojekt respektive förvaltningsentreprenader finns kompletterande föreskrifter och råd i byggprojektlednings- och driftledningsprocesserna. Inom både investeringsprojekt och förvaltning genomförs revisioner samt stickprovskontroller hos leverantörer.

6.2 Ansvar i leverantörskedjan

Locum kvalitetssäkrar att de produkter och tjänster som levereras uppfyller de krav som kunder och bolaget ställer. Detta görs genom kontroller och uppföljningar av såväl leverantör som leverans.

Locum krävställer att leverantörer uppfyller och efterlever de grundläggande rättigheterna i regionens uppförandekod. Bolaget ställer relevanta ekonomiska, sociala och miljömässiga krav vid upphandling. Exempelvis kontrolleras att alla leverantörer betalar lagstadgade skatter och avgifter. Vid varje upphandlingstillfälle görs en bedömning om det är tillämpligt att använda regionens uppförandekod för leverantörer. Bedömningen görs utifrån en värdering av om upphandlingen sker inom en riskbransch eller riskområden. Exempel på sådana upphandlingsområden är byggentreprenader och upphandlingar som rör lokalvård och utemiljö.

6.2.1 Regler avseende representation och motverkande av korruption

Locums regler förtydligar det som gäller specifikt för Locums ansvarsområde utifrån krav i Region Stockholms styrande dokument. Det genomförs en obligatorisk e-utbildning i reglerna och ämnet diskuteras särskilt vid arbetsplatsträffar under november månad varje år. Uppföljning av obligatoriska utbildningar sker minst en gång per år vid medarbetarsamtal.

Under 2019 har 28 % (100 % år 2018) av medarbetarna på Locum genomfört utbildningen.

6.2.2 Jäv och intressekonflikter

Det åligger alla medarbetare i Locum att i sin anställning tillvarata Region Stockholms och Locums intressen och helt bortse från egna intressen eller egen vinning. Medarbetare ska undvika att försätta sig i situationer där personliga, familjerelaterade eller ekonomiska intressen kan komma i konflikt med regionens eller Locums intressen. Det är inte tillåtet för den anställde att handlägga ärende eller delta i beslut som rör den anställdes bolag eller uppdrag (bisyssla), närstående till den anställde eller bolag tillhörande närstående till den anställde. Anställd ska inte heller handlägga ärende om omständighet som skulle kunna rubba

förtroende för den anställdes opartiskhet föreligger. Uppstår kännedom om omständighet som kan antas utgöra jäv ska detta meddelas och ersättare ska utses.

6.2.3 Bisysslor

Medarbetare är skyldig att anmäla eventuell bisyssla till närmaste chef och lämna de uppgifter som krävs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma om bisysslan är i enlighet med Region Stockholms och Locums regelverk. Bisysslor följs upp som en inledande obligatorisk punkt vid medarbetarsamtal samt genom stickprovskontroller, se Tabell 9.

Tabell 9: Locums utfall och mål för andel genomförda medarbetarsamtal samt Region Stockholms mål.

	Utfall 2018	Utfall 2019	Regionens mål 2019	Locums mål 2019
Andel genomförda medarbetarsamtal (%)	90	95	100	100

6.2.4 Information från Vd till leverantörer och samarbetspartners

Inför sommaren och i december 2019 publicerades information från Vd till Locums leverantörer och samarbetspartners, med en påminnelse om några av Region Stockholms och Locums regler.

6.2.5 Uppföljning av ID06

Av Locum initierade kontroller och revisioner genomförs kontinuerligt.

6.2.6 Bakgrundskontroll vid rekrytering

Bakgrundskontroll vid rekrytering genomförs kontinuerligt i de fall det är relevant.

6.2.7 Beslutsordning och avtal tecknas av "två i förening"

Sedan den 1 november 2018 ska "två i förening" granska och skriva under beslut och avtal överstigande ett värde av 200 000 kronor. Detta innebär en ökad trygghet, dels genom att kvaliteten på beslut och avtal ökar då det är fler personer som granskar dokumenten, dels minskar risken för oegentligheter.

6.2.8 Visselblåsarfunktion

Locums visseblåsarfunktion möjliggör för såväl medarbetare, kunder som leverantörer att anmäla misstanke om allvarliga oegentligheter. Locums medarbetare informeras även om Region Stockholms visseblåsarfunktion.

6.3 Styrande dokument för motverkande av korruption

Koncerngemensamma styrande dokument

- Anti-korruptionspolicy, LS 2015–1342
- Riktlinjer för anti-korruption och representation, LS 2015–1324
- Tillämpningsanvisningar för bisyssla, LS 2017–1339

- Policy för inköp, LS 2017–1197
- Riktlinjer för inköp, LS 2018–0667
- Uppförandekod för leverantörer, LS 2013–0353

Locum AB:s verksamhetsspecifika styrdokument

- Hållbarhetspolicy, LOC 2019-0537
- Verksamhetsplan 2019, LOC 2019-0051, LS 2018-0696 samt "Det här ska vi göra under 2019-2020", LOC 1808-1405
- Regler avseende representation och motverkande av korruption

Verksamhetsspecifika styrdokument, processer/rutiner, mallar, checklistor samt rutiner för uppföljning och kontroll ingår i Locums certifierade ledningssystem.

7 Säkerhetsarbete

Locums säkerhetsenhet har under året stöttat projekt- och förvaltningsavdelningen genom att utföra ett flertal risk- och sårbarhetsanalyser kopplade till Locums uppdrag och därefter arbetat fram kontinuitetsplaner för respektive förvaltningsområde med godkänt resultat.

Locum bedriver ett löpande och systematiskt säkerhetsarbete för att identifiera och förebygga säkerhetsbrister genom en aktiv incidenthantering. En utveckling av incidenthanteringssystemet har gjorts under året för att tydliggöra och utveckla delen kring grundorsaksanalysen, detta för att underlätta hanteringen av själva incidenten.

7.1 Säkerhetsskyddsarbete

Locums säkerhetsskyddsarbete består av tre delar; informationssäkerhet, fysisk säkerhet och personsäkerhet. Inom ramen för detta arbete har skyddsvärda tillgångar kartlagts och en åtgärdsplan är framtagen som till exempel innefattar informationsklassning av Locums informationstillgångar. Locums säkerhetsskyddsarbete ligger till grund för informationssäkerhetsarbetet inom Locum.

Inom ramen för genomförd säkerhetsskyddsanalys har Locum identifierat vilka tillgångar som är särskilt skyddsvärda. Utifrån detta arbete har Locum tagit fram rutiner för hur informationen ska klassas i olika informationsklasser.

För att öka säkerhetskulturen har Locum lanserat en obligatorisk informationssäkerhetsutbildning, vägledande anvisningar för projekt och förvaltning samt utvecklat vårt introduktionsprogram.

Locum efterlever kraven för Region Stockholms informationssäkerhetsriktlinje och kommer att fortsätta arbeta aktivt med säkerhetskulturen och åtgärderna efter utförd säkerhetsskyddsanalys.

Locum har uppdaterat sina skalskyddsriktlinjer för att skapa förutsättningar för att skydda våra tekniska installationer som är av avgörande betydelse för förvaltning av sjukhus.

Vidare har Locum utarbetat en rutin för inplacering av medarbetare i säkerhetsklass och utarbetat förutsättningar för säkerhetsskyddad upphandling med tillhörande säkerhetsskyddsavtal.

7.1.1 Flygsäkerhet

Locum har ansvaret för förvaltning av fem helikopterflygplatser inom Stockholms län. Flygplatserna finns på Danderyds sjukhus, Karolinska universitetssjukhuset Huddinge samt Solna, Norrtälje sjukhus och Södersjukhuset.

Samordning av flygsäkerhetsarbetet genomförs av Region Stockholms flygsäkerhetsstrateg som ingår i Locums säkerhetsenhet. Flygsäkerhetsstrateg är verksamhetsansvarig för helikopterflygplatserna på Karolinska sjukhuset Solna och Huddinge samt är flygsäkerhetskoordinator för SÖS helikopterflygplats.

7.2 Krisberedskap

Locum är en del av Region Stockholms krishanteringsplan och vid en allvarlig/extraordinär händelse finns en tydlig kontaktväg och etablerad samverkan med övriga aktörer inom Region Stockholm, myndigheter och räddningstjänst upprättad. Locum utför inom ramen för krishantering ett systematiskt arbete genom att utbilda, öva, uppdatera samt revidera sitt arbetssätt.

Under året har återkommande krisövningar genomförts på både operativ- och strategisk nivå för att möta och förstå Locums roll i återuppbyggnad av civilt försvar och vad detta utökade ansvar innebär för Region Stockholm och Locum. Locum efterlever därmed kraven för krisberedskap.

7.3 Styrande dokument för säkerhetsarbetet

Koncerngemensamma styrande dokument

- Budget 2019 för Region Stockholm, LS 2017–1455
- Riktlinjer för informationssäkerhet, LS 2018-0652
- Policy och riktlinjer för säkerhet inom region Stockholm, LS 2015-0093
- Region Stockholms Krisberedskapsplan, LS 2017-0149

Locum AB:s verksamhetsspecifika styrdokument

- Hållbarhetspolicy, LOC 2019-0537
- Verksamhetsplan 2019, LOC 2019-0051, LS 2018-0696 samt "Det här ska vi göra under 2019-2020", LOC 1808-1405

Verksamhetsspecifika styrdokument, processer/rutiner, mallar, checklistor samt rutiner för uppföljning och kontroll ingår i Locums certifierade ledningssystem.

Bilaga 1 Intressentdialog

Locum har identifierat sina viktigaste intressenter, vilka är de grupper eller personer som påverkar eller påverkas av vår verksamhet. Genom intressentdialog skapar vi engagemang och delaktighet i väsentliga frågor för vår verksamhet och vårt uppdrag. Det vill säga frågor som direkt eller indirekt påverkar utvecklingen av Region Stockholms vårdfastigheter och dess närmiljöer.

Tabell 10. Locum intressenter, intressenternas fokusområden samt dialogtillfälle/kanal.

Våra intressenter	Intressenternas fokusområden	Dialogtillfälle/kanal
Ägare, styrelse, politiker	<ul style="list-style-type: none"> • Aktuella beslut • Policydokument och styrdokument • Hållbar upphandling • Stark ekonomi (ett mål i Locums verksamhetsplan) • Hållbar utveckling (ett mål i Locums verksamhetsplan) • Färdigställande av byggprojekt 	<ul style="list-style-type: none"> • Styrelsemöten, styrelseseminarier • Presentationer i Fastighetsomställningsberedningen¹⁹ • Samverkan med Regionledningskontoret • Informationsmöten • Gröna obligationer • Invigning/spadtag • Information på locum.se, sociala medier och kundtidningen Rum • Revidering av policys
Kunder, hyresgäster	<ul style="list-style-type: none"> • Trygghet och säkerhet • Energi- och miljöfrågor • Kundnöjdhet, Nöjd kund (ett mål i Locums verksamhetsplan) • Uppföljning och utvärdering • Hållbar utveckling (ett mål i Locums verksamhetsplan) • Pågående byggprojekt 	<ul style="list-style-type: none"> • Trygghetsronder samt veckovisa ronderingar • Kund- och driftmätning • Kundmöten, kundernas intranät, kundrapporter, digitala nyhetsbrev, kundtidningen Rum, invigning/spadtag, utställningar, temadagar, broschyrer, informationsblad, anvisningsfoldrar, locum.se • Projektbedömning och prioriteringsmodell • Informations- och utbildningsfilmer

¹⁹ Fastighetsomställningsberedningen ska under Fastighets- och servicenämnden bevaka frågor som rör energieffektivisering, fastighetsnära energiproduktion och laddmöjligheter, klimatanpassning samt utveckling av närmiljön i anslutning till vårdfastigheterna.

Våra intressenter	Intressenternas fokusområden	Dialogtillfälle/kanal
Medarbetare, även framtida	<ul style="list-style-type: none"> • Samhällsnytta • Hög attraktivitet som arbetsgivare och beställare (ett mål i Locums verksamhetsplan) • Delaktighet och engagemang • Omvärldsanalys • Pågående byggprojekt 	<ul style="list-style-type: none"> • Seminarier, workshops, morgonsamlingar, konferenser, arbetsplatsträffar (APT) • Bolagsövergripande utbildningar • Deltagande på mässor, både som utställare och besökare • Öppet hus för studenter och kollegor i branschen • Informations- och utbildningsfilmer
Samarbetspartners, leverantörer	<ul style="list-style-type: none"> • Förvaltning och utveckling av vårdfastigheter • Arbete i vårdens lokaler • Hållbar utveckling och hållbar verksamhet 	<ul style="list-style-type: none"> • Webbplats, samrådsmöten, informations- och utbildningsfilmer, trygghetsronder, öppet hus för studenter och kollegor i branschen • "Runda-bord-samtal" tillsammans med styrelse och leverantörer • Externa remisser inför upphandlingar • Information/återkoppling efter upphandlingar
Invånare i Stockholms län, lokalsamhället	<ul style="list-style-type: none"> • Förvaltning och utveckling av vårdfastigheter • Tillgänglighet (fysisk och kommunikativ) • Medborgardialog • Pågående byggprojekt 	<ul style="list-style-type: none"> • Boendemöten och trygghetsronder • Byggskyltar, vepor, digitala skärmar (informationstavlor), broschyrer, informationsblad, utställningar, informationsfilmer • Pensionärsträffar med pensionärsorganisationer • Deltagande på mässor
Intresse-, bransch- och ideella organisationer	<ul style="list-style-type: none"> • Hållbar utveckling (ett mål i Locums verksamhetsplan) • Tillgänglighet (fysisk och kommunikativ) • Brandskydd • Styrdokument • Omvärldsanalys och benchmarking • Lagen om offentlig upphandling (LOU) • Forskning och utveckling (FOU) • Fastighetsteknik 	<ul style="list-style-type: none"> • Nätverksträffar • Deltagande i standard SIS TK/329 • Pensionärsträffar med pensionärsorganisationer • Samverkansmöten, seminarier och utbildningar med bland annat Funktionshindersrörelsen i samverkan (HSO), Delaktighet, handlingskraft, Rörelsefrihet (DHR) och Synskadades riksförbund (SRF) • Deltagande, samverkan och dialog i branschorganisationer såsom Byggherrarna, Forum vårdbyggnad, Byggvarubedömningen, Belok, SGBC, Brandskyddsföreningen och Program för teknisk standard (PTS)

Våra intressenter	Intressenternas fokusområden	Dialogtillfälle/kanal
	<ul style="list-style-type: none">Förvaltning och utveckling av vårdfastigheter	
Myndigheter	<ul style="list-style-type: none">TillsynsbesökFörordningarStyrdokument (styrdokument fastigheter)	<ul style="list-style-type: none">Medverkande på tillsynsbesök av reservkraftDeltagande, samverkan och dialog i myndigheter såsom Boverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskapDeltagande vid revision av koldioxidutsläpp för utsläppsrätter från reservkraftRevidering av styrdokument fastighet och övergripande anvisningar

Styrelsen om Locum AB:s hållbarhetsrapport

Denna hållbarhetsredovisning utgör bolagets lagstadgade hållbarhetsrapport och är en från årsredovisningen fristående rapport för Locum AB, organisationsnummer 556438-7909. Hållbarhetsrapporten innehåller Locum AB:s information om de viktigaste inslagen för förståelsen av företagets utveckling, ställning och resultat samt konsekvenserna av verksamheten, däribland upplysningar i frågor som rör miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption.

Styrelsen i sin helhet bekräftar, utifrån sin bästa kunskap och övertygelse, följande:

- Hållbarhetsrapporten har upprättats enligt Årsredovisningslagen.
- Hållbarhetsrapporten innehåller inga väsentliga felaktiga uppgifter.

Stockholm den / 2020

Anette Henriksson
Verkställande direktör

Charlotte Broberg
Ordförande

Jonatan Hedin
1:a Vice Ordförande

Rolf Lindell
2:a Vice Ordförande

Johan Skog
Ledamot

Daniel Sunesson
Ledamot

Reza Zarenou
Ledamot

Emilia Pettersson
Ledamot

Sven-Inge Nylund
Ledamot

Lowisa Anderzon
Ledamot

Thomas Magnusson
Ledamot

Katarina Olofsson
Ledamot

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten

Till bolagsstämman i Locum AB, org.nr 556438-7909.

Uppdrag och ansvarsfördelning

Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten för år 2019 och för att den är upprättad i enlighet med Årsredovisningslagen.

Granskningens inriktning och omfattning

Vår granskning har skett enligt FARs rekommendation i revisionsfrågor *RevR 12 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten*. Detta innebär att vår granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för uttalandet.

Uttalande

En hållbarhetsrapport har upprättats.

Stockholm den

Ernst & Young AB

Auktoriserad revisor

Jenny Göthberg